

Patientsikkerhed på Fodterapiklinikker

Et projekt i Region Nordjylland 2017

REGION NORDJYLLAND
– i gode hænder

Nord-KAP

UTH
Patientsikkerhed

Indhold

BAGGRUND	2
Det regionale niveau.....	2
Udrulningsplan UTH for Fodterapeuter i RN.....	2
Det nationale niveau	5
Overenskomstområdet	5
Styrelsen for Patientsikkerhed – Risikobaseret tilsyn	5
Fodterapeutuddannelsen	5
Det internationale niveau.....	6
Projektets formål	7
Hvad er en utilsigtet hændelse.....	7
Projektforløb.....	7
Ad introduktionsmødet.....	8
Ad klinikbesøg.....	8
Ad opfølgingsbesøg-/telefonsamtale	8
Ad efter 3 mdr.	8
Ad udbredelse/implementering.....	8
Ad evaluering	8
Succeskriterie	8
Pris for deltagelse	9
Bilag 1	10
Bilag 2	11

BAGGRUND

Det regionale niveau

Udrulningsplan UTH for Fodterapeuter i RN

I 2014 fik Nord-KAP til opgave at tilrettelægge udrulning af UTH til almen praksis og til gruppen af specialyder hørende under afdelingen Patientforløb - Praksis. Det betød, at fodterapeuter var blandt de udvalgte.

I 2011 kom ”Bekendtgørelse om rapportering af utilsigtede hændelser i sundhedsvæsenet m.v.” Umiddelbart herefter har der været en kontakt fra Regionen til fodterapeuterne omkring det lovpligtige i at rapportere de utilsigtede hændelser.

Der blev i august-september 2015 skabt kontakt til to personer inden for gruppen af fodterapeuter, som står for afholdelse af møderne i kredsen. Fodterapeuterne har ikke en formaliseret, valgt kontaktperson. Der blev afholdt et fyraftensmøde imellem koordinator for UTH-området på specialyderområdet og fodterapeuterne i oktober 2015. Der deltog 25 fodterapeuter.

Aftenen indeholdt et oplæg omkring patientsikkerhedsarbejdet og om selve rapporteringen af en UTH. Desuden udarbejdede gruppen en lang liste af mulige hændelser i klinikken som var rapporteringsværdige.¹

Fodterapeuternes ønske var, dels at få rundsendt ”idekatolog” med de mulige hændelser, som kan rapporteres og dels, at der blev rettet henvendelse til Fodterapeutuddannelsen i Randers for at få emnet patientsikkerhed sat på dagsordenen i uddannelsesmæssige sammenhænge. Desuden ønskede gruppen en kontakt til Hovedorganisation for en artikel i deres fagblad omkring patientsikkerhed og utilsigtede hændelser.

Det blev på mødet aftalt, at der skulle udsendes et spørgeskema til alle fodterapeuter i RN for at få belyst alles behov og ønsker. Spørgeskemaet blev udsendt i november 2015 til 72 e-mailadresser, og der blev efterfølgende udarbejdet en minirapport på svarene.² Konklusionen er, at med en svarprocenten på 47% giver undersøgelsen et retvisende billede af fodterapeuternes holdning til patientsikkerhedsarbejdet og herunder utilsigtede hændelser. Gruppen af respondenter har en uddannelsesmæssig stor spredninger med en tendens til, at den overvejende del af fodterapeuterne er uddannede i

---

¹ Utilsigtede hændelser fodterapeuter

² Minirapport

perioden fra 2000 – 2012. Respondenterne arbejder fortrinsvis i en enkeltmandspraksis med en time-tyngde på 40-50 timer pr. uge. Der findes få klinikker som har to til fire ansatte. Det at man arbejder i en enkeltmandspraksis kan betyde, at man ikke har kollegaer at sparre med i dagligdagen og på den måde ikke får diskuteret patientsikkerhed generelt. Det kan have betydning for, om man får rapporteret en utilsigtet hændelse eller ej. Klinikkerne er overvejende beliggende i en by/lille by eller i oplandet.

Der er fire fodterapeuter ud af respondentgruppen på 34 som har rapporteret en utilsigtet hændelse. At der er tale om så få skyldes jf. besvarelsene helt overvejende (93,94%) manglende viden og kendskab til hele patientsikkerhedsbegrebet og især til, hvilke typer af hændelser, som kan rapporteres.

Besvarelsene tyder på, at man ikke kan se den praktiske anvendelighed af at rapporterer en utilsigtet hændelse, selv om man mener, at rapportering er vigtig. Fodterapeuterne er ikke bekymret for hverken at blive pålagt skyld, miste patienternes tillid eller tabe andele i konkurrencen til andre fodterapeutiklinikker ved at rapporterer utilsigtede hændelser.

Der er et udbredt ønske om at få mere kendskab til utilsigtede hændelser både via klare definitioner og procedure, klarhed over hvordan man skal rapporterer og et ønske om at få løbende information om de utilsigtede hændelser der er rapporteret, hvor egen klinik er hændelsesstedet.

Der ønskes informationspjece til såvel fodterapeuterne selv som til udlevering til patienterne. Der gøres opmærksom på, at materialet skal være målrettet fodterapi. Der ønskes gerne plakat eller lign. til ophæng i klinikens venteværelse omkring emnet patientsikkerhed.

Fodterapeuternes ønske er, dels at få et ”idekatolog” med de mulige skader som kan indberettes og dels, at der rettes henvendelse til deres uddannelsesinstitution i Randers for at få emnet patientsikkerhed sat på dagsordenen i uddannelsesmæssige sammenhænge. Desuden ønskede gruppen en kontakt til deres hovedorganisation for en artikel i deres fagblad omkring patientsikkerhed og utilsigtede hændelser.

I Region Nordjylland er der siden Bekendtgørelsen rapporteret flg antal hændelser:

2011	2012	2013	2014	2015	2016
0	0	1	0	3	2

Af aktiviteter som er gennemført på nuværende tidspunkt kan nævnes Stand på Fodterapeuternes Fagdage i fællesskab med det Nationale Netværk for Patientsikkerhed i Praksissektoren (NNPP). Her deltog RN både fysisk og med en planche omkring de mulige utilsigtede hændelser i en fodterapeutklinik – udarbejdet af nordjyske fodterapeuter. Budskabet var, at også fodterapeuter skal rapportere utilsigtede hændelser. Det var en meget velbesøgt stand, og mange kom med opfordring til, at det Nationale Netværk for Patientsikkerhed i Praksissektoren skulle deltage med oplæg på næste års Fagdage.

På de nævnte Fagdage i oktober 2016, var det naturligt at skabe kontakt til fodterapeuternes IT-udbydere. De tre IT-udbydere var tilstede i standområdet. Der blev skabt kontakt til alle og forespurgt til et ønsket om et hurtigt link/knap til indberetningsskemaet i Dansk Patientsikkerhedsdatabase. Alle var meget positive og der kom flg ud af henvendelserne:

Fra fodFORM flg.:

- *Link til indberetning af utilsigtet hændelse er nu implementeret i kliniksistem fodFORM. Når næste opdatering frigives for vores kunder vil denne funktion være tilgængelig for dem.*

Fra Complimenta flg.

- *Linket til indrapportering af utilsigtet hændelser er aktiv for alle Complimentas kunder fra mandag d. 31. oktober dette år*

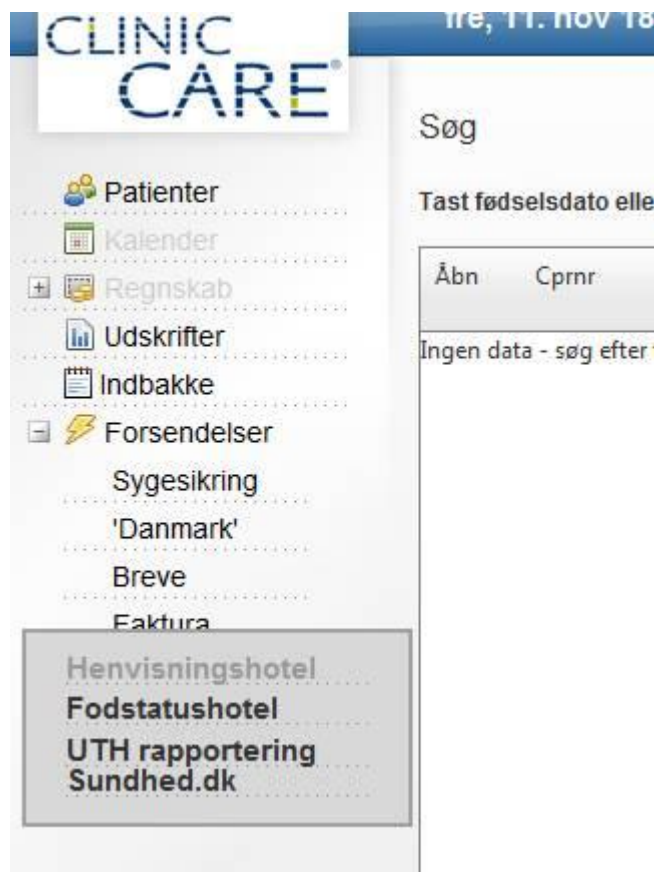
Fra Clinicare blev der allerede den følgende mandag lagt link ind.

- *Dvs. fodterapeuten skal klikke på "Henvishotel/links" i menuen til venstre:*

Så vælger de "UTH..."

Og så åbnes siden.

Det nationale niveau

Overenskomstområdet

I september 2015 blev pilottest omkring Den Danske Kvalitetsmodel – Akkrediteringsstandarder for fodterapeutpraksis – afsluttet. 10 klinikker har deltaget.

Efterfølgende er der indgået ny overenskomst pr. 7.6.2017 for fodterapeuterne gældende fra 1. oktober 2017 og for en treårig periode: <http://www.regioner.dk/media/5032/aftale-mellem-rltn-og-danske-fodterapeuter.pdf>

I den nye overenskomst kommer Den Danske Kvalitetsmodel til at spille en rolle i fodterapeuternes arbejde. Helt konkret indeholder Den Danske Kvalitetsmodel standard 08 Utilsigtede hændelser og patientklager.

Styrelsen for Patientsikkerhed – Risikobaseret tilsyn

Styrelsen for Patientsikkerhed skal som en af sine hovedopgaver føre tilsyn på udvalgte behandlingssteder i både det offentlige og private sundhedsvæsen ud fra en løbende vurdering af, hvor der kan være størst risiko for patienternes sikkerhed. Det kan også dreje sig om tilsyn med sundhedspersoner.

Styrelsen for Patientsikkerhed udarbejder en tilsynsrapport efter hvert tilsyn, hvoraf det fremgår, om der er konstateret overtrædelser eller mangler af betydning for patientsikkerheden.

På fodterapiområdet har Styrelsen udarbejdet 12 målepunkter, som skal anvendes ved tilsyn på området https://stps.dk/da/sundhedsprofessionelle-og-myndigheder/det-risikobaserede-tilsyn/temaer-og-maalepunkter-2017/~/_/media/2FE74597DB23480CAFA4CD6270D13C64.ashx

Èt af punkterne - nr. 11 hedder: Håndtering af utilsigtede hændelser. Ved tilsyn og interview skal der redegøres for, hvorledes utilsigtede hændelser håndteres af fodterapeuten med henblik på forebyggelse. Tilsynet varsles 6 uger før de finder sted og er berammet til at finde sted i 2017.

Fodterapeutuddannelsen

Uddannelsen til fodterapeut varer i alt 18 måneder og indeholder ca. 640 teoritimer og ca. 1250 praktiske timer/kliniktimer. Der er to uddannelsesinstitutioner i Danmark: Randers og København. Uddannelsen er opdelt i 3 moduler således, at de er tilrettelagt med progression i sværhedsgrad igennem modulerne. Uddannelsesordningen indeholder på intet sted noget om utilsigtede hændelser og patientsikkerhed. Det som kommer tættest på er kompetencemålene for teoriundervisningen på modul 3. Under emnet social orientering er kompetencemålet: at den studerende kan anvende sin viden om

love, bekendtgørelser og retningslinier af betydning for fodterapeutens arbejde. Her må man formode, at patientsikkerhed og UTH kommer på banen.

Et af de teoretiske fagområder som nævnes med ca. antal timer og indhold er: socialorientering. Her bruges ca. 26 timer med følgende indhold:

Lov om fodterapeuter; bekendtgørelse; Sundhedsstyrelsens retningslinier om fodterapeuters arbejdsområde; overenskomster; sociale myndigheder; tilskudsregler; hjælpemidler og ”det sociale sikkerhedsnet”.

Det internationale niveau

Som et led i dette projekt, er der foretaget en systematisk litteratursøgning, med det formål at afdække eksisterende viden indenfor projektets anvendelsesområde. Søgningen er foretaget med udgangspunkt i facetskema for herigennem at finde relevante søgeord. Der er foretaget to systematiske søgninger.

Søgefacetter				
AND				
	Facet 1	Facet 2	Facet 3	Facet 4
OR	Chiropodist (fritekst) Podiatrists (fritekst)			Adverse event (fritekst) Unintended event (fritekst) Adverse incident (fritekst)
	Chiropody (mesh) Podiatry (mesh)			
AND				
	Facet 1	Facet 2	Facet 3	Facet 4
OR	Chiropodist (fritekst) Podiatrists (fritekst)			Riskmangement (Mesh)
	Chiropody (mesh) Podiatry (mesh)			

Søgningen er foretaget i databasen PubMed. Resultatet af søgningen gav 29 internationale abstracts. Alle artikler er vurderet med henblik på anvendelse i forhold til projektets anvendelsesområde. Ingen af artiklerne omhandlede utilsigtede hændelser. Det overvejende tema var koncentreret om den diabetiske fod.

Projektets formål

Projektet har som mål at sætte fokus på patientsikker behandling i klinikken til fordel for både patienter og behandlere.

Samtlige fodterapiklinikker i Region Nordjylland inviteres til at deltage i et projekt om utilsigtede hændelser i Fodterapipraksis. Projektet vil give den enkelte klinik nogle konkrete redskaber til at arbejde målrettet og systematisk med opsporing og rapportering af utilsigtede hændelser i egen klinik. Projektet ønsker ligeledes at udbrede budskabet om, at formålet med rapportering af UTH netop er læring og fremtidig forebyggelse af lignende hændelser.

Hvad er en utilsigtet hændelse

En utilsigtet hændelse er en begivenhed, der har skadet patienten, eller som kunne have skadet patienten. Med skade menes utilsigtet fysisk overlast, hvor en undersøgelse eller behandling er skyld i eller medvirker til fx øget behandling eller indlæggelse. Utilsigtede hændelser dækker altså både det, der hedder nærhændelser, hvor patienten kunne være kommet til skade, men hvor man nåede at forhindre det, og de hændelser hvor patienten kommer til skade.

Det kan ikke medføre sanktioner at rapportere en utilsigtet hændelse. Utilsigtede hændelser indsamles og analyseres for at skabe læring både for dem der rapportere dem, men også hos andre. Utilsigtede hændelser rapporteres i overensstemmelse med kravene i lovgivningen på www.STPS.dk

Projektforløb

- Introduktionsmøde om projektet
- Ved behov mulighed for 2 timers klinikbesøg af koordinator for patientsikkerhed på specialyderområdet
- Èt opfølgingsbesøg/telefonsamtale af max 1 times varighed efter ca. 1 måned
- Efter ca 3 mdr. inviteres de deltagende klinikker til et erfaringsudvekslingsmøde/implementeringsmøde af 3 timers varighed
- Udbredelse/implementering af de gode ideer til resten af Fodterapeuterne i RN
- Evaluering af forløbet

Ad introduktionsmødet

Orientering om projektets forløb og formål med link til såvel fodterapeuternes akkrediteringsstandarder, samt til den spørgeskemaundersøgelse som Nord-KAP har udført i efteråret 2015 omkring kendskabet til rapportering af utilsigtede hændelser. Mulighed for at stille spørgsmål fra klinikernes side omkring projektet. De individuelle aftaler planlægges. Projektet forløber indtil november 2017.

Ad klinikbesøg

Det individuelle besøg i klinikken har til formål at introducerer fodterapeuterne til arbejdet med patientsikkerhed og undervise dem i patientsikkerhedskulturen på klinikken. Fodterapeuterne vil blive guidet igennem den elektroniske rapportering ligesom, der vil blive talt om konkrete eksempler til rapportering.

Ad opfølgingsbesøg-/telefonsamtale

En uformel snak om, hvordan det går og om der er spørgsmål til proceduren.

Ad efter 3 mdr.

Erfaringsudveksling klinikkerne imellem. Opsamling af de gode ideer til at komme i gang med patientsikkerhed i alle klinikker i RN og strategi for udbredelse og implementering af ideerne til resten af fodterapeuterne i RN.

Ad udbredelse/implementering

Der udarbejdes en plan for såvel udbredelse som implementering i RN

Ad evaluering

Som et led i evalueringen vil der via DPSD opgøres, om de involverede klinikker har rapporteret utilsigtede hændelser i projektperioden. Denne opgørelse vil ikke være et billede på, om der er en stigning i antallet af hændelser, men kan være et udtryk for øget fokus på rapportering. Herudover vil der blive foretaget et fokusgruppeinterview af de deltagende klinikker.

Succeskriterie

At der deltager 6 klinikker gerne geografisk fordelt i regionen og at klinikkerne efterfølgende føler en sikkerhed og tryghed ved at rapportere hændelser samt at de kan håndtere opfølgning og læring i egen klinik. Et kriterie er også, at der i projektperioden rapporteres, hvis der i den enkelte klinik sker en utilsigtet hændelse. Alternativt at man rapportere nogle testsager, for på den måde at få kendskab til rapporteringssystemet. Endelig udarbejdes der en plan/strategi for såvel udbredelse som implementering i RN.

Pris for deltagelse

Hver deltagende klinik modtager et éngangshonorar på 2000,- kr

Bilag 1

UTILSIGTEDE HÆNDELSER FODTERAPEUTER

Følgende hændelser kan forekomme på en fodterapiklinik. Listen er ikke udtømmende, men skal ses som et ide-katalog til refleksion over, om man har været involveret i en utilsigtet hændelse. Listen er udarbejdet af fodterapeuterne selv på UTH-møde efteråret 2015.

- Elektriske fodstøtter på patientstol
- Generel opmærksomhed på om materiel i klinikken er placeret sikkert
- Generel beskrivelse brug af instrumenter i klinikken
- Patienten hoppe af stolen inden den er kørt ned
- Patienten sætter sig i behandlerens stol som har hjul på
- Fejl på patientstol/udstyr
- Generel opmærksomhed på allergimateriale
- Allergisk reaktion på forbindingsmateriale
- Ventetid kan give sår
- Læsioner som kræver et opfølgende besøg
- Overfald
- Sammenbrud af knogle – lægen tager det ikke alvorligt
- IT-system/sikkerhedskopiering mangler – svært at finde patienterne – opfordring til at tjekke sikkerhedskopiering
- Indlæg – info – husk at udleverer
- Fald fra elevator/gulv

Listen er 1. udkast og tænkes løbende revideret ud fra jeres in-put.

Med venlig hilsen

Marianne Kongsgaard Jensen

Koordinator for patientsikkerhed på specialyderområdet

Direkte tlf: 29729884

Bilag 2

Minirapport på spørgeskemaundersøgelse omkring Utilsigtede Hændelser for specialydegruppen: Fodterapeuter

Efterår 2015

Spørgeskemaundersøgelsen er kommet i stand dels på baggrund af Nord-KAP's arbejde med udrulning af Utilsigtede Hændelser til gruppen af specialydere hørende under Primær Sundhed og dels på baggrund af et møde med fodterapeuterne i oktober 2015.

Spørgeskemaerne er udsendt på mail november 2015 og der er udsendt til 72 e-mailadresser.

Brev og spørgsmål ses i bilag 1.

Der er returneret 34 besvarelser sv.t. en svarprocent på 47%

Der er 91,18% kvinder og 8,82% mænd, som har besvaret spørgeskemaet.

Rapport på spørgeskema

Arbejdsforhold:

- Uddannelsesmæssigt er der en spredning fra 1966 – 2012, dog med en overvægt på perioden fra år 2000- 2012
- Arbejdsår i praksis ligger fra 49 – 3 år
- Arbejdstimer pr. uge ligger med en tyngde på 40-50 timer og ellers en spredning fra 70 timer til 12½ timer
- Antal fodterapeuter i praksis er overvejende 1, men der er få klinikker med 2 til 4 fodterapeuter
- Klinikens placering: overvejende i by/lille by og herefter opland
- Hyppigste diagnose på klinikken: diabetes mellitus, nedgroede negle, ligtorne og hård hud

Rapportering af en utilsigtet hændelse:

- Der er 11,76% af respondenterne som har indrapporteret en utilsigtet hændelse og 88,24% som aldrig har rapporteret en hændelse

Antal rapporteringer:

- Der er rapporteret fra 1 – 5 hændelser

Hvad er årsagen til, at du ikke rapporterer utilsigtede hændelser:

- Mangel på klare definitioner af, hvilke typer utilsigtede hændelser, der skal rapporteres har en svarprocent på 93,94 på ”ja”
- Manglende tid svarer 52% nej til og 48% ja til
- Manglende praktisk anvendelighed svarer 66,67% ja til og 33,33% nej til
- Manglende feedback fra regionen på rapporten svarer 41,18% ja til og 58,82% nej til
- Frygt for at blive pålagt skyld giver en svarprocent på 39,13% til ja og 60,87% til nej
- Troen på at rapportering er unødvendig giver 30% ja og 70% nej
- Hvis ja uddyb gerne giver 20% ja og 80% nej
- Bange for klinikkens omdømme i et konkurrerende miljø giver 15,79% ja og 84,21% nej
- Bange for tab af patienttillid er svaret 23,81% ja og 76,19% nej

Vil du vide mere om utilsigtede hændelser?

- 2,94% svarer nej
- 58,82% svarer ja, i form af pjecer
- 8,82% svarer ja, i form af flyers
- 20,59% svarer ja, i form af møder
- 8,82% har flg. kommentarer:
  - UTH angår kun patient og fodterapeut og hvad det så kan inkludere
  - Mener ikke at have foretaget noget der skal indrapporteres
  - Fik det fint belyst på mødet på Trekanten

Hvilke ønsker har du til Region Nordjylland omkring udrulning af utilsigtede hændelser? (12 besvarelser)

- Kursus møder meget mere uddybende

- klare retningslinier. Vi ved ikke hvordan vi skal forholde os eller hvad vi skal gøre. Har ikke været til mødet i Ålborg
- Præcisering af hvad der skal indberettes
- Ved ikke
- Det skal være fortsat nemt at indrapporterer og gerne få løbende besked om indrapportering så jeg måske selv for indblik i hvilke indrapporteringer der også kan være tale om som vi her på klinikken måske ikke har tænkt på.
- opfølgning på Uth som bliver indberettet.
- klare regler
- Informationspjece til fodterapeut og informationspjece, som fodt. kan udlevere til pt skema til indberetning
- materiale der kan udleveres til vores patienter. materialet skal være målrettet fodterapi. også gerne plakat el lign, der kan hænges op i klinikkens venterum.
- Klar besked om hvad der skal rapporteres, samt anvisning om hvordan det gøres.
- Ens retningslinjer for uanset ydernummer ell. ej.
- Mere info

Konklusion

Svarprocenten på 47% giver et retvisende billede af fodterapeuternes holdning til Utilsigtede Hændelser også kaldet patientsikkerhed. Gruppen af respondenter har en uddannelsesmæssig stor spredning med en tendens til, at den overvejende del af fodterapeuterne er uddannede i perioden fra 2000 – 2012. Man arbejder fortrinsvis i en enkeltmandspraksis med en timetyngde på 40-50 timer pr. uge. Der findes få klinikker som har to til fire ansatte. Det at man arbejder i en enkeltmandspraksis kan betyde, at man ikke har kollegaer at sparre med i dagligdagen og på den måde ikke får diskuteret patientsikkerhed generelt. Det kan have betydning for, om man får indberette en utilsigtet hændelse eller ej. Klinikkerne er overvejende beliggende i en by/lille by eller i oplandet.

Der er fire fodterapeuter ud af respondentgruppen på 34 som har indberettet en utilsigtet hændelse. At der er tale om så få skyldes jf. besvarelserne helt overvejende (93,94%) manglende viden og kendskab til hele patientsikkerhedsbegrebet og især til, hvilke typer af hændelser, som kan rapporteres.

Besvarelsene tyder på, at man ikke kan se den praktiske anvendelighed af at rapportere en utilsigtet hændelse, selv om man mener, at indrapportering er vigtig. Fodterapeuterne er ikke bekymret for hverken at blive pålagt skyld, miste patienternes tillid eller tabe andele i konkurrencen til andre fodterapeutklinikker ved at udføre en indberetning.

Der er et udbredt ønske om at få mere kendskab til utilsigtede hændelser både via klare definitioner og procedure, klarhed over hvordan man skal rapportere og et ønske om at få løbende besked om indrapporteringer således, at man selv får et indblik i, hvilke hændelser der kan indberettes.

Der ønskes informationspjece til såvel fodterapeuterne selv som til udlevering til patienterne. Der gøres opmærksom på, at materialet skal være målrettet fodterapi. Der ønskes gerne plakat eller lign. til ophæng i klinikens venteværelse omkring emnet patientsikkerhed.